

ДО ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА БОРТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Євроатлантичні прагнення України, європейська інтеграція наразі є і метою, і двигуном розвитку нашої держави. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (тут і далі – Угода) відкриває широке коло напрямків та інструментів для подальшого зближення, зокрема, і у сфері юстиції, свободи та безпеки (розділ 3 Угоди). Наприклад, положення ст. 22 «Боротьба зі злочинністю та корупцією» визначає наступне: «1. Сторони співробітничать у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження... 3. Сторони посилюють двостороннє, регіональне та міжнародне співробітництво у цій сфері, зокрема співробітництво із залученням Європолу. Сторони і надалі розвивають співробітництво, *inter alia*, стосовно: а) обміну найкращими практиками, в тому числі щодо методик розслідування та криміналістичних досліджень» [1].

За таких обставин надзвичайно важливим є вивчення та впровадження передового світового досвіду впливу на злочинність, передусім європейського, у реформуванні правоохоронної системи української держави.

У цьому напрямку видається доречним звернути увагу на одні з найуспішніших та ефективніших практик у боротьбі зі злочинністю. Не секрет, що саме скандинавські країни є не тільки економічно найбагатшими у світі, з розвинутим рівнем демократії, верховенства права, високими соціальними стандартами, а й ще одними з найстабільніших та безпечних, окрім того, поділяють між собою багато спільних рис. Тому, складові їхнього успіху у боротьбі зі злочинністю становлять собою цікавий предмет для вивчення, з перспективою використання окремих його елементів в українських реаліях.

У нашому випадку, нас цікавить саме сфера боротьби зі злочинністю. Перш за все, слід сказати, що для цих держав властивий відхід від суто каральної кримінально-правової політики в напрямку до превентивного. По-друге, у ряді скандинавських держав існують та діють прийняті урядами національні програми з попередження злочинності, що існують доказом широкого використання превентивного підходу у кримінально-правовій політиці цих держав. Так, шведська програма, носить назву «Наша колективна безпека», 1996 року та фінська програма «Працюючи разом для безпечного суспільства» 1999 року. Програми мають численні спільні ознаки: вони наголошують на мультидисциплінарній дії, використання одночасно соціального попередження та ситуативного попередження злочинності; вони надають значної важливості запобіганню злочинності на місцевому рівні, особливо наголошуючи на такому обов'язку муніципалітетів; вони підкреслюють співробітництво не тільки між численними учасниками з публічного сектору, але, також, і стосовно приватного сектору, включаючи різноманітні організації та населення в цілому [2, с.141]. З цього випливає, що місцевій владі та неурядовим організаціям відведено значну роль у протидії злочинності. Крім того, самі ж назви програм («Наша колективна безпека», «Працюючи разом для безпечного суспільства») містять в собі наголос на роботі та зусиллях з попередження злочинності «спільно», маючи на увазі залучення діяльності різного роду публічних та приватних інститутів. Це свідчить, про розуміння такими країнами значимості та ролі саме непублічного сектору у, здавалося б, такому виключно державному завданні як боротьба зі злочинністю.

Статистичні дані Генеральної прокуратури України [3] показують, що рівень злочинності в Україні є надзвичайно високим. Так, за 2017 рік було зареєстровано 523,9 тисячі злочинів, не дивлячись на те, що в порівнянні з 2016 роком, рівень злочинності знизився на 13,6%, цифри все одно залишаються

величезними. Якщо говорити про рівень організованої злочинності, що Україна тут є однією з найбільш криміногенних держав. Про це свідчать дані рейтингу [4] підготовленого фахівцями Світового економічного форуму (World Economic Forum) та представленого у 2017 році. Так, зі 137 країн, які увійшли до рейтингу Україна посідає «почесне» 113 місце поряд з країнами Латинської Америки та Африки. Це найгірший показник серед усіх пострадянських держав. Вище згадана Фінляндія очолила цей рейтинг опинившись на 1 сходинці серед усіх досліджених держав. А у рейтингу надійності служб поліції (Reliability of police services) [5] Україна посіла 101 місце зі 137 країн, а Фінляндія, знову ж таки, очолила і цей рейтинг.

Такі показники є беззаперечними доказами того, що нам вкрай необхідно вивчати досвід таких успішних країн з означеної проблематики та намагатися імплементувати його в нашій державі.

У Фінляндії наслідком є те, що місцеві програми з попередження злочинності чи програми безпеки (терміни можуть варіюватися) були впроваджені та місцеві мережі необхідні для реалізації програм було створено близько у чотирьох з п'яти муніципалітетах [2, с.141-142].

Реформа з децентралізації в Україні відкриває якісно новий етап в розвитку української державності. Реформа, яка покликана зміцнити місцеві громади, наділяє їх більшими можливостями (як фінансовими та організаційними), а також, поряд з цим покладає на них більше коло обов'язків. В умовах, коли в середині держави існує збройний конфлікт, значна міграція населення у межах її території, питання забезпечення загальної безпеки населення стоїть особливо гостро. У таких умовах місцева влада будучи найбільш наближеною до людей повинна взяти на себе, поряд з компетентними правоохоронними органами, обов'язок забезпечити відповідні умови для забезпечення правопорядку та безпеки громадян на території своїх громад. Тому перспектива прийняття закону про муніци-

пальну варту [6] виглядає вкрай привабливою та необхідним завданням до виконання державою в найближчий час. Бо як показує досвід інших країн, саме місцева влада та інститути приватного сектору стають важливими складовими політики держав у запобігання та боротьбі зі злочинністю.

1. *Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. *Hanuni Takala Executive Secretary (2005): Nordic Cooperation in Criminal Policy and Crime Prevention, Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 5:2, 131-147*
3. *Статистична інформація за 2017 рік про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&c=fo
4. *Global Competitiveness Index Competitiveness Rankings 1.15 Organized Crime* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=EOSQ035>
5. *Global Competitiveness Index Competitiveness Rankings 1.16 Reliability of police services* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/competitiveness-rankings/#series=EOSQ055>
6. *Проект закону «Про муніципальну варту»* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55192